

Kávovník arabský (*Coffea arabica*)

- Pochází pravděpodobně z horských lesů Etiopie v provincii Kaffa. Listy rostliny přidávali místní obyvatelé nejprve do krmiva pro zvířata, protože upozorovali, že po kávovníku jsou živější a „veselejší“. Nápojem požívaným lidmi se káva stala v 6. století.
  - Ve 13. a 14. století se kávovník z rodné Etiopie dostává do Jemenu, vznikají první kávovníkové plantáže, postupně se rozšiřuje též pití nápoje připraveného ze semen rostliny. V 16. století je v Mekce otevřena první kavárna a káva se rychle šíří v celém islámském světě.
  - Až do 17. století se kávovníky nepěstovaly jinde než na Arabském poloostrově. Arabové si kávu, která byla velmi dobrým zdrojem příjmů pro místní obchodníky, hlídali – vývoz zelených semen byl zakázán a přísně trestán. V roce 1616 se však holandským špehům podařilo propašovat semínka kávy do jedné ze svých kolonií – na Jávě.
  - Postupně na pěstování kávy ve svých koloniích vsadily i další evropské mocnosti. Zhruba v 18. století se začala pěstovat v Americe – Britové ji přivezli na Jamajku a po odstranění původních lesů se ukázala být ideální pro pěstování kávy Brazílie.
  - Protože cílem koloniální správy bylo vyvézt z kolonií co největší bohatství, byly koloniální státy donuceny přeorientovat své hospodářství na pěstování jedné, případně několika málo plodin pro vývoz. Dostatek pracovní síly zajišťovalo otroctví a další formy nucené práce (například na karibských a brazilských plantážích, na Jávě... také generace drobných pěstitelů kávy ze Střední Ameriky a východní Afriky byly odsouzeny k závislosti na překupnících a k nucené práci, ačkoli často hospodařily na vlastních pozemcích).
-

Cukrová třtina (*Saccharum officinarum*)

- Pochází z Papue Nové Guineje, ovšem první zmínky o jejím využívání člověkem byly zaznamenány v Indii, kde přibližně před 2 500 lety začali lidé nařezávat její stébla a získávali tak sladkou šťávu, z které se později naučili vyrábět cukr.
- Z Indie se pěstování cukrové třtiny rozšířilo na západoafrické pobřeží a poté do Španělska.
- Sazenice cukrové třtiny byly dovezeny Kryštofem Kolumbem do Ameriky a evropští kolonialisté tam poté zakládali obří třtinové plantáže zaměřené na produkci cukru pro Evropany. (Cukrovou třtinu, která je pro výrobu cukru nejlepší, je totiž kvůli podnebí možné pěstovat jen v širokém pásu tropů a subtropů.) A právě na cukrových plantážích skončilo mnoho z odhadovaných 12 milionů otroků, dovezených během éry otroctví z Afriky do Ameriky. Kolonie se tak staly zdrojem levné pracovní síly (otroků) a surovin (cukrové třtiny) a Evropa cukr zpracovávala a prodávala.
- Dovoz třtinového cukru ze zámoří trval až do konce napoleonských válek, kdy Napoleon Bonaparte vydal zákaz dovážet anglické zboží. Začalo se proto se šlechtěním cukrové řepy a třtinový cukr byl postupně nahrazován cukrem řepným, ačkoli výroba cukru z cukrové řepy je složitější a dražší. Cenu cukru může ovlivnit spousta faktorů. K nim patří například nízká produkce cukrové třtiny vlivem klimatické změny či ovlivnění zemědělskými politikami (například uvalením vysokého cla na cukr z cukrové třtiny).

Kakaovník pravý (*Theobroma cacao*)

- Pochází z tropické oblasti Ameriky.
  - Do Evropy se kakao a s ním i čokoláda dostaly až v 16. století, španělský dobyvatel Hernán Cortés je tehdy přivezl z Ameriky do Španělska.
  - Kakao v Evropě nakonec zachutnalo a na konci 17. století již byla jeho spotřeba natolik rozšířená, že kakaové plantáže zakládali ve svých koloniích v Jižní Americe Portugalci, Francouzi, Angličané, Portugalci i Holanďané.
  - Kolonisté často nutili příslušníky původních indiánských kmenů vykonávat těžkou práci, navíc v těžkých podmínkách. To mělo spolu s epidemiemi nemocí za následek obrovský pokles počtu obyvatel – přibližně z 25 milionů na 3 miliony, a to během pouhých 50 let. V zemědělství se tak brzy začal projevovat nedostatek pracovní síly. Ten byl řešen dovozem černých otroků z Afriky, kteří byli nuceni pracovat na plantážích, a to nejen s kakaovníky.
  - V Africe založili kolonisté kakaové plantáže až v 19. století. Ukázalo se, že pro pěstování kakaovníku je nejvhodnější pobřeží Guinejského zálivu a západní Afrika se velmi rychle stala nejvýznamnějším výrobcem a vývozcem kakaových bobů na světě. Dnes tvoří západoafrické kakao dvě třetiny světové produkce. Největšími pěstiteli a vývozci jsou Pobřeží slonoviny, Ghana a Nigérie.
  - Jedním z problémů, ke kterému pěstování kakaa přispívá, je odlesňování. Pěstitelé vykácejí původní tropický les a na místo vysadí kakaovníky. Po zhruba 20 letech od vysazení ale začínají výnosy postupně klesat. Důvodem bývá vyčerpaná půda a snižující se odolnost starých stromů vůči škůdcům a nemocem. Obnova plantáže je pro malé pěstitele ale často příliš drahá, pěstování kakaa se tedy postupně rozšiřuje do dalších oblastí a přináší s sebou další kácení původních lesů.
-

Banánovník (rod *Musa*)

- Banány pochází pravděpodobně z oblasti jihovýchodní Asie, odkud se s pohybem obyvatelstva rozšířily na ostrovy v Tichém oceánu, na Madagaskar, do Afriky, Indie a arabského světa.
- Do Evropy se banány začaly šířit spolu s pronikáním islámu s Araby – v 9. až 10. století. Po porážce Arabů je Portugalští a španělští kolonisté nadále pěstovali hlavně ve svých koloniích – kromě původního rozšíření v Asii, Africe a v arabských oblastech je tak rozšířili i po celé Jižní a Střední Americe.
- Obchod s banány ve velkém započal teprve na konci 19. století ve Spojených státech. Američtí podnikavci objevili, že v Karibiku velmi levné banány by bylo možné prodat ve velkých amerických městech za mnohonásobek. Počátkem 20. století už americké firmy dovážející banány vlastnily obrovské plantáže banánovníků a také cukrové třtiny ve Střední Americe a Karibiku a měly obrovský vliv na politiku a hospodářství tamních zemí.
- Banány jsou nejčastěji konzumované čerstvé ovoce na světě, ale nespravedlivé mzdy a špatné pracovní podmínky negativně ovlivňují každodenní život zaměstnanců na plantážích a drobných pěstitelů. Výrobní podmínky jsou však problematické, celosvětový konkurenční boj vývozců poškozuje nejslabší článek dodavatelského řetězce, tedy pěstitele. Jedním z konceptů, které toto téma řeší, je Fairtrade.